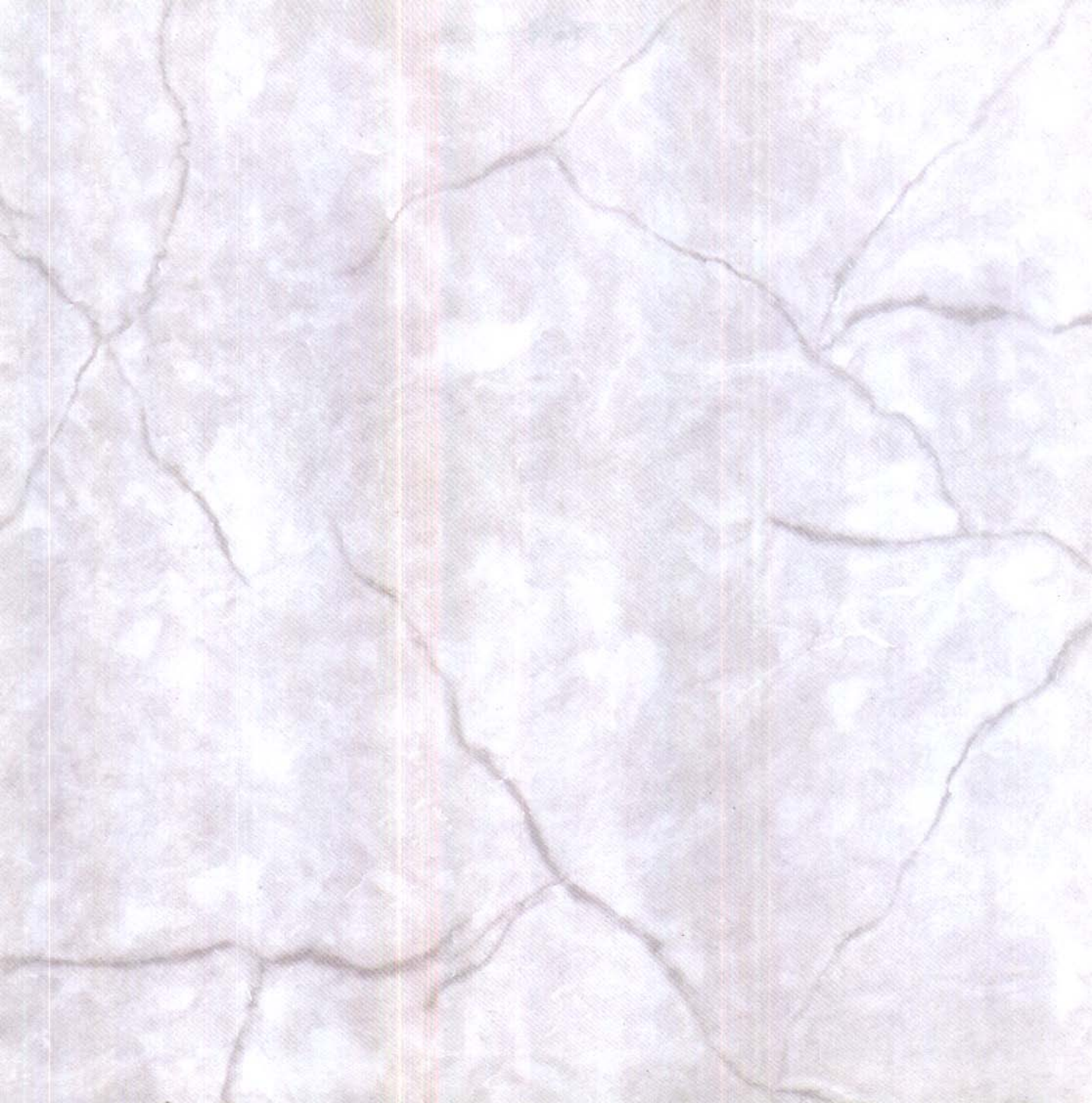

www.ksars.org

พระที่นั่งอนันตสมาคม

ประวัติ พระที่นั่งอนันตสมาคม เป็นพระที่นั่งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 5 ในมหาจักรีบรมราชวงศ์ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2450 โดยเสด็จพระราชดำเนินเพื่อทรงวางศิลาพระฤกษ์ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2451 ในรัชสมัยของสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นเมื่อสิ้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นสถานที่คับแคบไม่กว้างขวางพอแก่พระราชพิธี ทั้งยังชำรุดทรุดโทรม ยากแก่การปรับปรุงและซ่อมแซม จึงมีพระบรมราชโองการให้ก่อสร้างเป็นสวน และโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นใหม่ในบริเวณวังสวนดุสิต ทางด้านทิศตะวันออกของพระที่นั่งอัมพรสถาน แต่ยังคงทรงพระนามพระที่นั่งไว้ตามเดิม และโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ดำเนินการ ดังนี้

เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) เป็นแม่กองจัดการก่อสร้าง
(Project Manager)

พระยาประชากรกิจวิจารณ์ (โอ อมาตยกุล) เป็นผู้ช่วย

นาย เอ็ม. ตมาโย (Mr. M. Tamagno) เป็นนายช่างออกแบบ

นาย เอ. ริโกติ (Mr. A. Rigotti) เป็นนายช่างผู้ช่วย

นาย ซี. อัลเลกรี (Mr. C. Allegri) เป็นวิศวกร

นาย อี. ยี. กอลโล (Mr. E. G. Gallo) เป็นผู้ช่วย

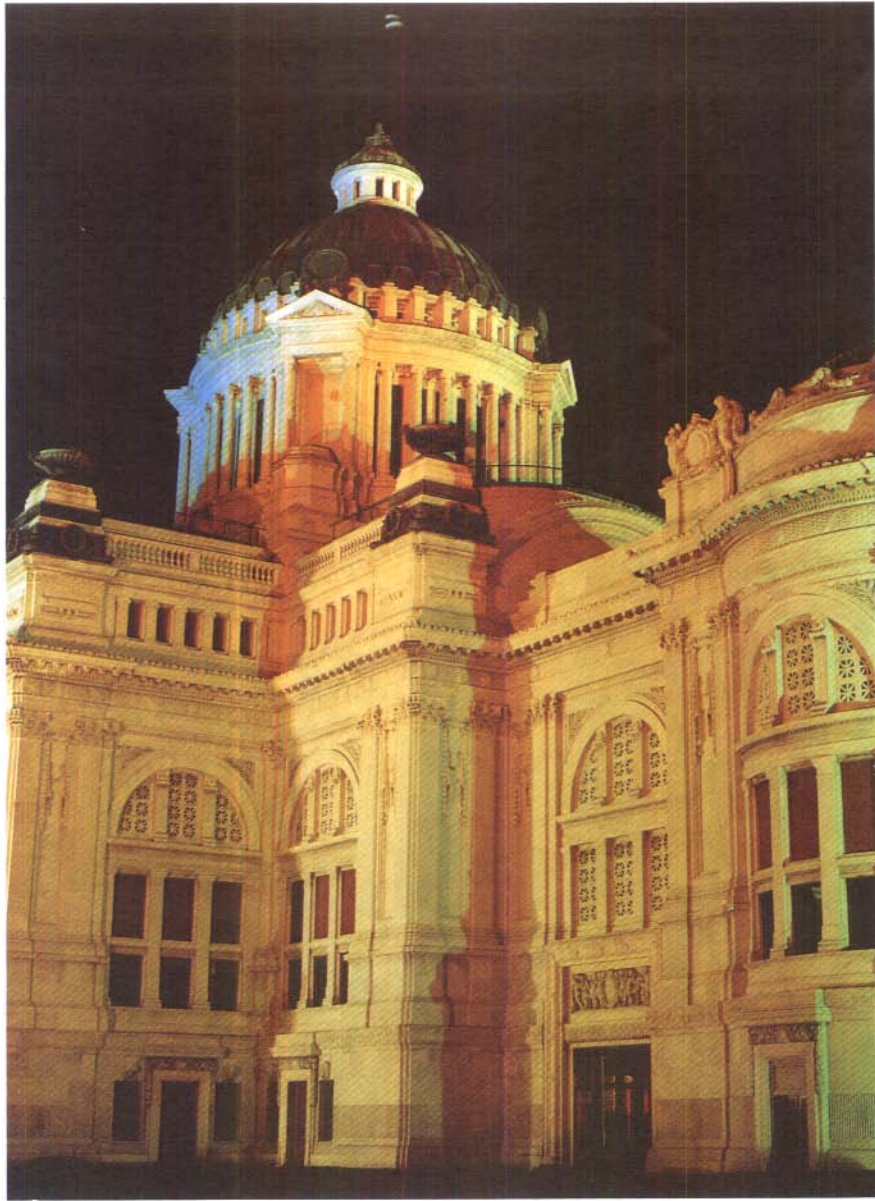
นาย ซี. ริกูลิ (Mr. C. Riguli) เป็นช่างเขียนภาพ

ศาสตราจารย์ จี. ชินี (Prof. G. Chini) เป็นช่างเขียนภาพ

การก่อสร้างพระที่นั่งอนันตสมาคมลุล่วงมาถึงปี พ.ศ. 2453 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบทอดจากพระบรมราชชนก และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการก่อสร้างต่อตามพระราชประสงค์ ในที่สุดก็สำเร็จบริบูรณ์ในปลายปี พ.ศ. 2458 รวมเวลาในการก่อสร้างทั้งหมดประมาณ 8 ปี ลี้นค่าก่อสร้างอันเป็นราคาในสมัยนั้น เป็นเงินประมาณ 15 ล้านบาท

๓.๓.๑ รูปแบบพระที่นั่งอนันตสมาคม

รูปแบบพระที่นั่งอนันตสมาคมนั้น เป็นสถาปัตยกรรมแบบโดมคลาสสิกของโรม ตัวอาคารทำด้วยหินอ่อนสีขาว มีรั้วลายสีน้ำตาลแก่และแกมหม่น ซึ่งได้สั่งซื้อมาจากเมืองคารารา (Carara) ในประเทศอิตาลี การขีดเคลาหินอ่อนนี้ส่วนใหญ่ได้ทำเรียบร้อยตามแบบมาจากประเทศอิตาลีแล้วมาประกอบกันในกรุงเทพฯ ภายหลัง ลักษณะการก่อสร้างเป็นแบบ "อิตาเลียนเรอเนสซอง" (Italian Renaissance) ซึ่งเป็นสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการในประเทศอิตาลี ราวพุทธศตวรรษที่ 20 - 21 อันเป็นระยะที่ศิลปินชาวอิตาลีหันกลับไปศึกษาและทำตามแบบศิลปินสมัยเก่า คือ สมัยกรีกและโรมันโบราณ ทั้งในด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรมและประติมากรรม สถาปัตยกรรมสมัยนี้มีลักษณะอย่างใหม่คือมักทำเป็นโดมมากกว่ายอดแหลมและหอคอย รูปทรงของพระที่นั่งอนันตสมาคมนี้เป็นแบบเดียวกับวิหารเซนต์ปีเตอร์แห่งกรุงโรม (พุทธศตวรรษที่ 20) ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นวิหารเก่าแก่และเป็นแบบอย่างศิลปะสมัยเรอเนสซองที่งามที่สุด นอกจากจะเป็นลักษณะเดียวกับวิหารเซนต์ปีเตอร์แห่งกรุงโรมแล้ว พระที่นั่งอนันตสมาคมยังเป็นแบบเดียวกับโบสถ์เซนต์

ปอลที่ลอนดอนและอนุสาวรีย์พระนางเจ้าวิคตอเรีย ณ เมืองกลักตตาในประเทศอินเดียอีกด้วย สถานที่ดังกล่าวแต่ละแห่งนี้ล้วนแต่ยังมีชื่อเสียงอยู่จนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการก่อสร้างพระที่นั่งอนันตสมาคมจะเลียนแบบมาจากสถาปัตยกรรมของสมัยเรอเนสซอง แต่ก็มีบางสิ่งบางอย่างที่เป็นแบบสมัยหลังปนอยู่มาก เช่น ชุ่มประตู่ มีการตกแต่งมากยิ่งขึ้นเป็นการทำที่ได้รับความนิยมในสมัยต่อมาซึ่งเรียกกันว่า "สมัยบารอค" (Baroque) นอกจากนี้เครื่องตกแต่งอื่น ๆ ที่ประดับทั่วไปยังเป็นแบบที่เรียกว่า "ร็อคโคโค" (Rococo) อีกด้วย ทั้งนี้เพราะว่าการก่อสร้างพระที่นั่งอนันตสมาคมทำหลังจากสมัยที่ทำก็เป็นคนรุ่นหลัง ดังนั้นแบบหลายสมัยรวมกัน

พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นอยู่ตรงกลางและมีโดมขนาดเล็ก ๆ หลังคาโดมแต่ละโดมทำด้วยทองแดง ส่วนกว้างประมาณได้ 49.50 เมตร และส่วนสูงประมาณได้ 49.50 เมตร

โครงสร้างส่วนใหญ่หล่อด้วยฉาบปูน ทั้งผนังภายในภายนอก หินอ่อนสลับลาย ลวดลายที่ผนังชั้นนอกบุด้วยแผ่นทองแดงและแผ่น

เรอเนสซองที่แท้จริงมานานเข้า ศิลปินศิลปกรรมที่ปรากฏออกมาจึงเป็น

อาคารหินอ่อนสองชั้น มีโดมสูงใหญ่อีก 6 ยอด รวมทั้งสิ้นมีโดม 7 ยอด ขนาดของพระที่นั่งอนันตสมาคมส่วนยาวประมาณได้ 112.50 เมตร

คอนกรีตเสริมเหล็ก นอกนั้นก็ก่ออิฐประดับด้วยแผ่นหินอ่อนสีขาวและหลังคาเป็นสองชั้นชั้นในเป็นคอนกรีตตะกั่ววม

ผนังภายนอกเป็นหินอ่อนลวดลายบัวหยดน้ำ โค้งหน้าต่างและเสาประตูหน้าต่างเป็นไม้ ช่องแสงเป็นกระจกติดขอบลวดลายหินอ่อนตามลักษณะสถาปัตยกรรมสมัยเรอเนสซอง ด้านนอกตอนบนเป็นระเบียงเดินได้รอบ มีรางระบายน้ำฝนจากยอดโดมรับช่วงตามชั้นต่าง ๆ ลงมาจนถึงพื้นดิน

โดมกลางมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15 เมตร หลังคาเป็นคอนกรีตรูปโดม ผนังด้วยแผ่นทองแดงเล็ก ๆ รมดำ ต่ำลงจากส่วนหลังคามีมุขเล็ก ๆ ยื่นออกทั้ง 4 มุม ส่วนบนของตัวหลังคาเป็นช่องแสงจากกระจกปิดตาย ส่วนล่างเป็นหน้าต่างปิดตายและหน้าต่างเปิดปิดได้ประกอบกัน ผนังภายนอกและบัวตกแต่งของโดมกลางนี้ บางส่วนเป็นหินอ่อน บางส่วนเป็นผนังก่ออิฐฉาบปูน มีระเบียงทางเดินโดยรอบ มีเสาหินอ่อนช่วงละ 6 ต้น ในแต่ละช่วงนี้มีหน้าต่างกระจกประกอบผนังก่ออิฐฉาบปูนสูงตลอดเสาปูนเขียนลายสีหินอ่อนเรียงราย

โดมรอบด้านทิศตะวันออกมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 11 เมตร หลังคาทำด้วยแผ่นทองแดงรมดำบุบนผิวคอนกรีต ขอบรางน้ำตกแต่งหินอ่อนสลักเป็นรูปปั้นและลวดลาย โดมนี้เชื่อมกับโดมประธานด้านมุข

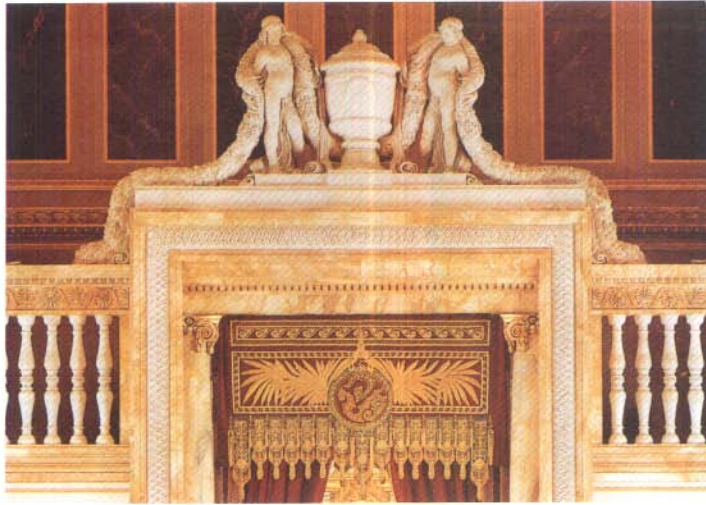
โดมเล็กทางด้านทิศเหนือและใต้ มีขนาดเท่ากับเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 8 เมตร หลังคาทำด้วยแผ่นทองแดงรมดำบุบนผิวคอนกรีตเช่นกัน ขอบรางน้ำตกแต่งด้วยบัวและลวดลายจากหินอ่อน เชื่อมต่อกับอาคารด้วยมุขด้านทิศเหนือและทิศใต้

หลังคาของมุขทั้งสี่ทิศเป็นรูปโค้งต่อออกจากโดมประธาน ปลายสุดของทั้ง 4 มุม เป็นโดมรูปครึ่งวงกลม ซึ่งมีรัศมีประมาณ 5 เมตร หลังคาของโดมนี้มุงด้วยแผ่นทองแดงเล็ก ๆ รมดำบุบนคอนกรีตเช่นเคย ส่วนหลังคาของมุขซึ่งเป็นรูปโค้งทั้ง 4 ด้านนั้น บัวด้วยแผ่นทองแดงเรียบตามรูปโค้งของคอนกรีต มุขด้านทิศเหนือและทิศใต้ หลังคาโค้งมีความกว้างประมาณ 13 เมตร ยาวประมาณ 9 เมตร ส่วนเชื่อมต่อนั้นกว้างประมาณ 4 เมตร ยาวประมาณ 11 เมตร

ชั้นบนของพระที่นั่งอนันตสมาคม เป็นโถงยาวตกแต่งอย่างวิจิตร ด้วยลวดลายแปลกตา เพดานประกอบด้วยส่วนโค้งเชื่อมจากหัวเสาเป็นระยะ ๆ ประดับลวดลายอยู่เต็มจนแทบไม่มีที่ว่างเหลืออยู่เลย เสาทั้งต้นทำด้วยหินอ่อน มีทั้งเสาแบบนูนเด่นและเสาแบบลอยตัว ที่หัวเสาสลักลวดลายใบไม้อันสวยงาม ซึ่งเป็นลวดลายที่นิยมกันมากมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ เรียกว่า "โครีนเธียน" (Corinthian)

นอกจากนี้ เหนือบานประตูของแต่ละห้องยังตกแต่งด้วยตุ๊กตาบัน ลักษณะเปลือยกายแบบโรมัน มีพวงมาลัยยาวคล้องคอทำด้วยหินอ่อน เช่นเดียวกัน ประติมากรรมเหล่านี้รวมทั้งลวดลายที่สลักตามประตูล้วนละเอียดประณีตอย่างน่าชมทีเดียว

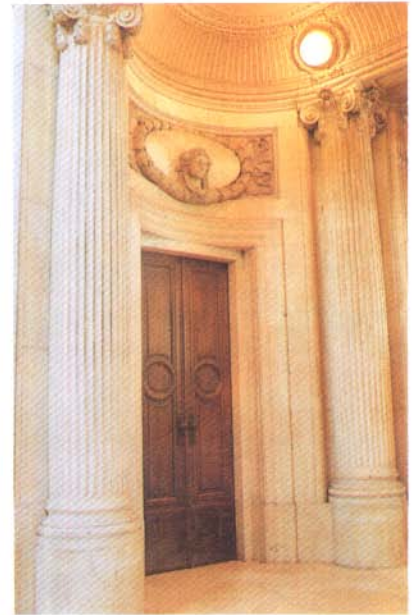
บนเพดานโดมของพระที่นั่งอนันตสมาคม มีศิลปกรรมที่น่าสนใจคือภาพเขียนสีน้ำมันขนาดใหญ่ เป็นฝีมือเขียนภาพของนายริโกลี ช่างเขียนชาวอิตาลี ซึ่งเป็นผู้มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเรื่องการแลกเปลี่ยนความรู้ทางศิลปะกับสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ซึ่งทรงมีฝีมือที่ดัดเยี่ยมยอดในศิลปกรรมไทย และทำให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างศิลปกรรมไทยดั้งเดิมกับศิลปกรรมตะวันตก เพราะศิลปกรรมตะวันตกเป็นภาพสีแสงมีเงา มีมิติเพิ่มขึ้น และจากการแลกเปลี่ยนความรู้ทางศิลปะครั้งนี้ เราจึงเริ่มได้เห็นภาพไทยเปลี่ยนแนวการเขียนจากภาพลายเส้นแบน ๆ มาเป็นภาพที่มีมิติเพิ่มขึ้น ภาพเขียนเพดานโดมชุดนี้แต่แรกนายริโกลีได้ทดลองยกร่างขึ้นก่อนเขียนจริง ต้นฉบับงานร่างนั้นทุกวันนี้ยังเก็บรักษาไว้ที่พระที่นั่งวิมานเมฆในบริเวณพระราชวังดุสิต

*ประติมากรรมแกะสลักหินอ่อน เป็นรูปฤๅษี
เปลื้องกายแนวโรมัน มีขวงขลุ่ยยาวคัลลิ่งคว*

ภาพเขียนบนเพดานโดมของพระที่นั่งอนันตสมาคม เป็นภาพแสดงถึงพระราชกรณียกิจในเหตุการณ์ตอนสำคัญ ๆ ของพระมหากษัตริย์ไทย ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 6 ในราชวงศ์จักรี รวมด้วยกัน 6 ภาพ

ภาพเขียนบนเพดานโดมด้านทิศเหนือ เป็นภาพเหตุการณ์เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ยังทรงดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก เสด็จกลับจากราชการทัพเมืองเขมร ขณะทางกรุงธนบุรีเกิดเหตุยุ่งเหยิง มีเหล่าขุนนางข้าราชการ และประชาชนทั้งหลายออกไปคอยรับเสด็จ และทูลอัญเชิญขึ้นเสวยราชสมบัติในทันทีที่เสด็จเหยียบย่างเข้ามาถึงเขตพระนคร ในวันที่ 6 เมษายน 2325 ทรงเป็นปฐมบรมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ดังความจากพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาว่า "ฝ่ายพวกชาว

เสาหินอ่อน ที่หัวเสาฝังวงลายสวยงาม

พระนครก็ซึ่มขมยินดี มีพวกราษฎรไปคอยรับเป็นอันมาก ต่างขอร้องให้ช่วยปราบยุคเข็ญให้บ้านเมืองเป็นสุขสำราญดังแต่ก่อน ตลอดทางที่เข้ามา ครั้นมาถึงพระราชวัง ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งปวงก็อ่อนน้อมพร้อมกันทูลว่ามีผู้หนึ่งผู้ใดกระด้างกระเดื่องไม่" ในตอนแรกพระองค์ทรงโบกพระหัตถ์บอกปิดไม่ยอมรับราชบัลลังก์ ในที่สุดเพื่อเห็นแก่ประเทศชาติพระองค์จึงได้ทรงรับ

ภาพเขียนบนเพดานด้านใต้ของโดมทิศตะวันออก เป็นภาพเหตุการณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) เสด็จเสียบพระนครโดยกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค เนื่องจากพระองค์ทรงชำนาญในศิลปะการก่อสร้าง และศิลปะในทางวรรณกรรม ในรัชสมัยของพระองค์จึงได้ทรงอุปถัมภ์ศิลปะในการช่างก่อสร้าง และทรงฟื้นฟูศิลปะในทางวรรณกรรม การก่อสร้างที่เห็นในภาพ คือการก่อสร้างพระปรางค์วัดอรุณราชวราราม ซึ่งพระองค์ทรงพระราชปรารภจะทรงสร้างพระปรางค์วัดอรุณฯ ซึ่งเดิมสร้างไว้สูงเพียง 16 เมตร ให้สูงขึ้นอีกเพื่อเป็นศรีสง่าแก่พระนคร แต่พอทรงกะที่และลงมือขุดดินวางรากก็พอดีสิ้นรัชกาล

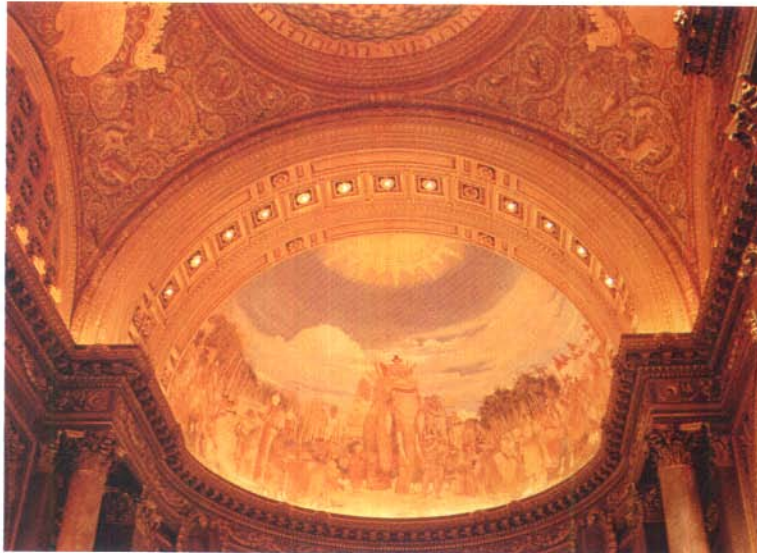
ภาพเขียนบนเพดานด้านเหนือของโดมทิศตะวันออก เป็นภาพเหตุการณ์พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) เสด็จเสียบพระนครโดยสถลมารค ฉากหลังที่เห็นในภาพคือ ป้อมเผด็จดัสกรพระมหาเจดีย์พระเชตุพนฯ และพระมหาปราสาทราชมนเฑียรในพระบรมมหาราชวัง เนื่องจากในรัชสมัยของพระองค์ได้ทรงซ่อมแซมและก่อสร้างเพิ่มเติมวัดวาอารามต่าง ๆ ต่อจากพระราชกรณียกิจในรัชกาลที่ 2 ที่ได้ทรงไว้หลายประการ มีการสร้างป้อมและกำแพงพระนครเพื่อป้องกันข้าศึกศัตรู โดยเฉพาะอย่างยิ่งโปรดเกล้าฯ ให้ซ่อมพระที่นั่งดุสิต

มหาปราสาท พระที่นั่งพิมานรัตยาและแก้ไขเปลี่ยนแปลงหมู่พระมหามณฑียรจากเครื่องไม้เป็นตึก

ภาพเขียนบนเพดานโดมด้านทิศตะวันตก เป็นภาพของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ประทับภายใต้พระพุทธรูปชินสีห์จำลอง แวดล้อมด้วยนักบวชชนชาติต่าง ๆ ฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท แสดงว่าพระองค์ทรงประกาศเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก ทั้งที่พระองค์ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา แต่ก็มีได้ทรงกีดกันลัทธิศาสนาอื่น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเสรีภาพในการเคารพนับถือศาสนาต่าง ๆ ที่จะมาเผยแพร่และประกาศศาสนาของตนได้ ทั้งยังพระราชทานเสรีภาพในการเคารพนับถือศาสนาแก่ประชาราษฎร์ของพระองค์ โดยให้ประชาราษฎร์นับถือและประกอบพิธีกรรมในทางศาสนานั้น ๆ ได้โดยเสรีภายในขอบเขตของกฎหมาย นอกจากนี้ ภาพนี้ยังแสดงถึงว่า พระองค์ทรงมีสัมพันธไมตรีอันดีกับนานาประเทศ

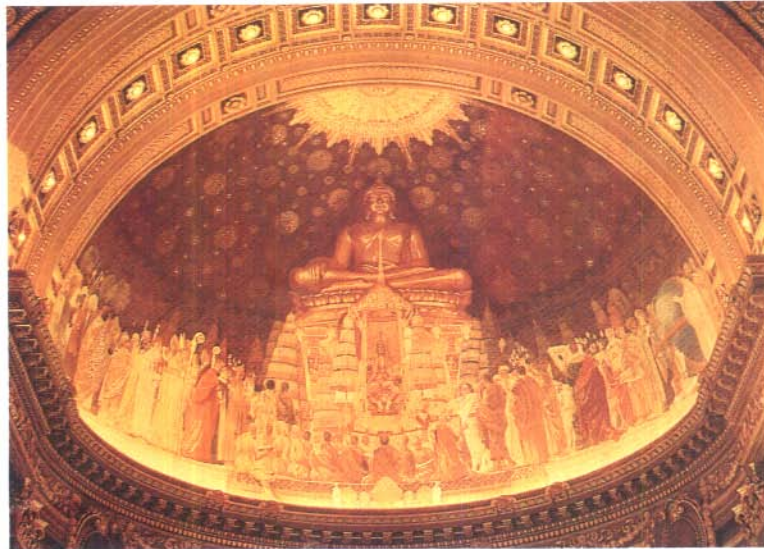
ภาพเขียนบนเพดานโดมด้านทิศใต้ของท้องพระโรงกลาง เป็นภาพของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานอภัยทานและปลดปล่อยทาสในประเทศไทยโดยสิ้นเชิง ฉากหลังมีภาพเรือเดินทะเล และการก่อสร้างพระที่นั่งอนันตสมาคม เพราะพระองค์ได้เสด็จประพาสต่างประเทศหลายคราว ในรัชสมัยของพระองค์จึงได้ทรงเปิดให้มีการติดต่อและค้าขายกับต่างประเทศอย่างเสรี รวมทั้งทรงมีพระราชดำริให้สร้างพระที่นั่งอนันตสมาคมและได้เริ่มก่อสร้างในรัชสมัยของพระองค์ด้วย

ภาพเขียนบนเพดานโดมด้านทิศตะวันออกของท้องพระโรงกลาง เป็นภาพของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) เสด็จออกประทับ ณ พระที่นั่งบุษบกมาลาที่มุกเด็จพระที่นั่งดุสิต

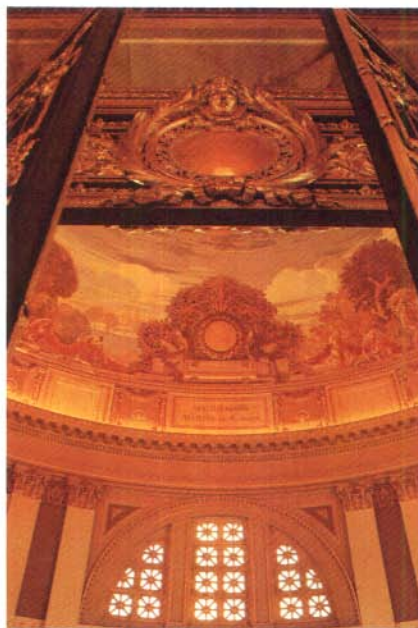
ภาพเขียนบนเพดานโดมของ
พระที่นั่งอนันตสมาคม แสดง
พระราชกรณียกิจในเหตุการณ์
ตอนสำคัญ ๆ ของพระมหากษัตริย์ไทย

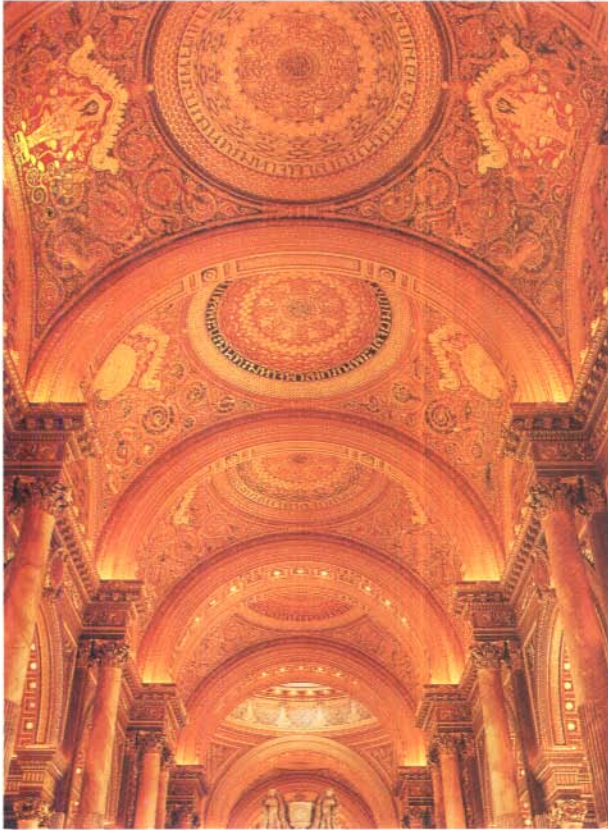
มหาปราสาท เพื่อพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ข้าราชการทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนที่มีได้มีตำแหน่ง
เผ่าฯ บนมหาปราสาท ได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทและถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาถวายเป็นเฉพาะพระพักตร์ ใน
งานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเมื่อปี พ.ศ. 2454 ซึ่งพระที่นั่งอนันตสมาคมนี้ได้สร้างเสร็จบริบูรณ์ในปี พ.ศ.
2458 นับเป็นปีที่ 5 ในรัชสมัยของพระองค์

นอกจากภาพเขียนสีน้ำมัน
พระมหากษัตริย์ไทยบนเพดาน
กลางมีลวดลายเดินทองประดับไว้
ไฟที่ประดับไว้แล้วยังทำให้สีทองที่
ยิ่งขึ้น ภายในยอดโดมกลางนี้ได้
(พระบาทสมเด็จพระปรเมนท
เจ้าอยู่หัว) ของพระบาทสมเด็จพระ
มีพระราชดำริสร้างพระที่นั่งนี้ไว้
เป็นห้องโถงยาวก็จารึกพระปรมา
สลับไปโดยตลอด ซึ่ง "ว.ป.ร."
มหาจักรพรรดิพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่
บาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชสมัยของพระองค์

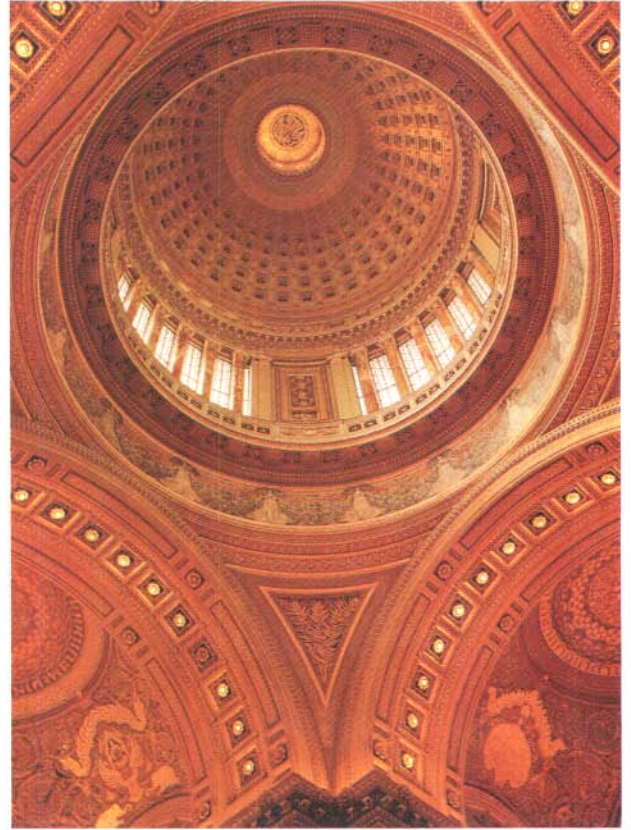

เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของ
โดมอื่น ๆ แล้ว บนเพดานโดม
อย่างงดงามมาก ยิ่งเมื่อต้องแสง
สะท้อนจากแสงไฟแวววาวชัดเจน
จารึกพระปรมาภิไธยย่อ "จ.ป.ร."
มหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้า
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรง
และที่เพดานของท้องพระโรงอัน
ภิไธยย่อ "จ.ป.ร." และ "ว.ป.ร."
(พระบาทสมเด็จพระปรเมนท
หัว) เป็นพระปรมาภิไธยของพระ
ซึ่งพระที่นั่งนี้สร้างแล้วเสร็จใน

ส่วนกึ่งกลางพระที่นั่งอนันต
ในพระราชพิธีต่าง ๆ เมื่อผ่านบานประตูเข้าไปภายในจะเห็นพระที่นั่งพุดตานกาญจนสิงหาสน์ ซึ่งเป็นที่
ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภายใต้ฉัตรมหาราชเศวตฉัตร

เขตงานท้องพระโรง เขียนสีอย่างวิจิตร

รายละเอียดการตกแต่งโดมกลาง หรือโดมประธาน

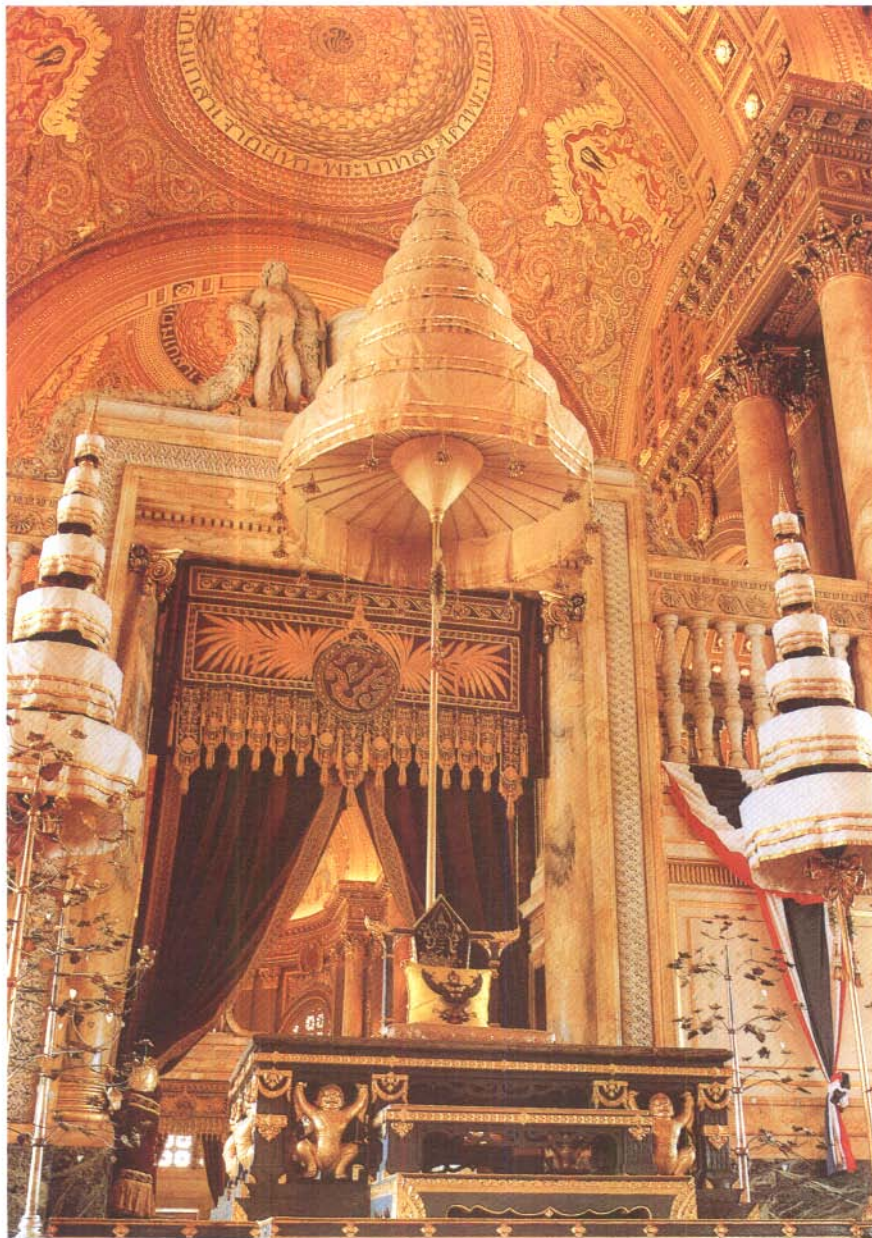
๑๖๕ พระที่นั่งพุทธานกาญจนสิงหาสน์

เป็นพระที่นั่งที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อเสด็จมาทรงกระทำรัฐพิธี ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม โดยจะทอดพระที่นั่งพุทธานกาญจนสิงหาสน์นี้ลงบนพระแท่นมณีคศิลา (จำลอง) อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันพระที่นั่งพุทธานกาญจนสิงหาสน์ได้ถูกเก็บรักษาไว้ในพระบรมมหาราชวัง

๑๖๖ นพปฎลมหาเศวตฉัตร

ด้านหลังของพระที่นั่งพุทธานกาญจนสิงหาสน์นี้จะมีนพปฎลมหาเศวตฉัตร (ฉัตร ๑ ชั้น) ประดิษฐานอยู่ เป็นฉัตรผ้าขาวทรงกว้างมี ๑ ชั้น แต่ละชั้นของฉัตรมีระบายขลิบทองแผ่ลวดซ้อน ๓ ชั้น ชั้นล่างสุดห้อยอุบะจำปาทอง เป็นฉัตรสำหรับพระมหากษัตริย์ที่ทรงรับพระบรมราชาภิเษกตามโบราณขัตติยราชประเพณีแล้ว และเรียกย่อ ๆ ว่า "พระมหาเศวตฉัตร" ตามปกติในการประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ พระที่นั่งพุทธานกาญจนสิงหาสน์ ทอดเหนือพระแท่นมณีคศิลา (จำลอง) ภายใต้นพปฎลมหาเศวตฉัตร พร้อมเครื่องราชูปโภค ด้านหน้าพระที่นั่งตั้งเครื่องสูง ๗ ชั้น ๑ คู่ และต้นไม้ทองต้นไม้เงินมุมละต้น

ในสมัยที่ใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นที่ประชุมรัฐสภานั้น สมาชิกรัฐสภาจะประชุมกันทางทิศตะวันออกของพระที่นั่งพุทธานกาญจนสิงหาสน์นี้ โดยแยกนั่งเป็น ๓ ส่วนหันหน้าเข้าหากัน โดยทำเป็นอัฒจันทร์ยกพื้นสูงขึ้นทั้ง ๓ ด้าน ส่วนแท่นประธานจะตั้งตรงหน้าพระที่นั่งพุทธานกาญจนสิงหาสน์ และท้องพระโรงกลางนี้เคยใช้สำหรับเสด็จออกมหาสมาคม ให้พระบรมวงศานุวงศ์ และหมู่เสนาอำมาตย์ข้าราชการบริพารเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

นพปฎลมหาเศวตฉัตร ในท้องพระโรงใหญ่

ส่วนห้องโถง หรือห้องพระโรง ตั้งแต่พระที่นั่งพุทธานกาญจน
สิงหาสน์ถึงโคมสุดทิศตะวันตกใช้เป็นที่พักพระบวรราชพิธี เช่น พระ
ราชพิธีฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ ในวันที่ 10 ธันวาคม ของทุก ๆ
ปี แต่เดิมใช้เป็นห้องโถงพระราชทานเลี้ยงแขกเมืองของพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว ทางด้านหน้าของพระที่นั่งอนันตสมาคมมีมุขยื่นออกมา
เช่นเดียวกับวิหารเซนต์ปีเตอร์แห่งกรุงโรม

ชั้นล่างของพระที่นั่งอนันตสมาคมกันแบ่งเป็นห้องภายหลัง โดย
แบ่งออกเป็นห้องรวมทั้งหมด 14 ห้อง เป็นห้องขนาดเล็ก 10 ห้อง
ห้องขนาดกลาง 2 ห้อง และห้องขนาดใหญ่ 2 ห้อง ตรงกลางเป็นห้อง
โถงทางเดินตลอดความยาวของพระที่นั่งฯ ห้องต่าง ๆ ของชั้นล่างพระ
ที่นั่งอนันตสมาคมเคยใช้เป็นห้องทำงานของข้าราชการ พนักงาน เจ้า
หน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในสมัยที่ใช้พระที่นั่ง
อนันตสมาคมเป็นที่ประชุมของสภาผู้แทนราษฎร

สำหรับทางเข้าบริเวณพระที่นั่งอนันตสมาคม มีประตูทางเข้าอยู่
4 ประตู ประตูหน้าของพระที่นั่งฯ ตรงกับพระบรมรูปทรงม้าชื่อประตู
ทวยเทพสโมสร เป็นประตูโดยเสด็จพระราชดำเนินของพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถโดยเฉพาะ
ตามปกติประตูนี้จะปิดอยู่เสมอ และจะเปิดก็ต่อเมื่อพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบรัฐพิธี หรือพระราชพิธี
ณ พระที่นั่งอนันตสมาคมเท่านั้น ประตูเข้าทางหน้าของพระที่นั่งอนันต
สมาคมถัดไปไม่มีชื่อประตู เคยเป็นทางเข้าออกของคณะรัฐมนตรี
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่และประชาชน
เฉพาะในวันประชุมสภาผู้แทนราษฎรในสมัยที่ใช้พระที่นั่งอนันตสมาคม
เป็นที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ประตูที่อยู่ทางด้านหลังเฉียงมาทาง
เขาดินวนาชื่อประตูสำนักนิเวศพล เคยเป็นทางเข้าออกสำหรับเจ้าหน้าที่

และผู้ที่จะมาติดต่อกับสภา หรือสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในเวลาปกติ ส่วนประเด็นข้างซ้ายมือของพระที่นั่งอนันตสมาคมชื่อประตูดอกเกี้ยวติดอนันต์ จะปิดอยู่เป็นประจำ

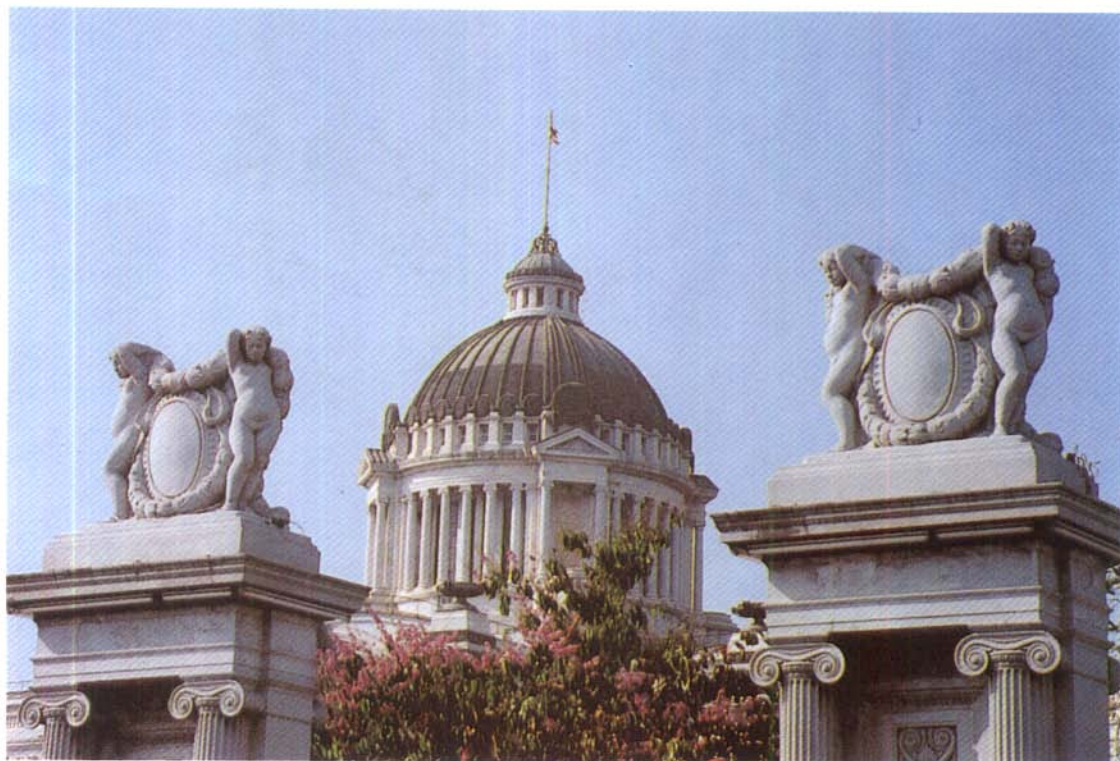
ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 พระที่นั่งอนันตสมาคมนอกจากจะใช้เป็นที่ประกอบพระราชพิธีบางอย่างตามพระราชประสงค์เดิมของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 แล้ว ยังได้ใช้เป็นที่ประชุมสภาด้วย

พระราชพิธีและรัฐพิธีที่สำคัญที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกอบขึ้น ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ได้แก่

1. พระราชพิธีพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในวันที่ 10 ธันวาคม 2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนิน พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับแรก ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

2. พระราชพิธีฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ ในวันที่ 10 ธันวาคมของทุก ๆ ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จพระราชดำเนินทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ ณ ท้องพระโรงหลัง พระที่นั่งอนันตสมาคม

3. รัฐพิธีเปิดประชุมรัฐสภา สมัยประชุมสามัญทั่วไปครั้งแรก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบรัฐพิธีเปิดประชุม หรือจะโปรดเกล้าฯ ให้รัชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วหรือผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้แทนพระองค์มาประกอบรัฐพิธี ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

รายละเอียดการตกแต่งโดมทิศตะวันออก

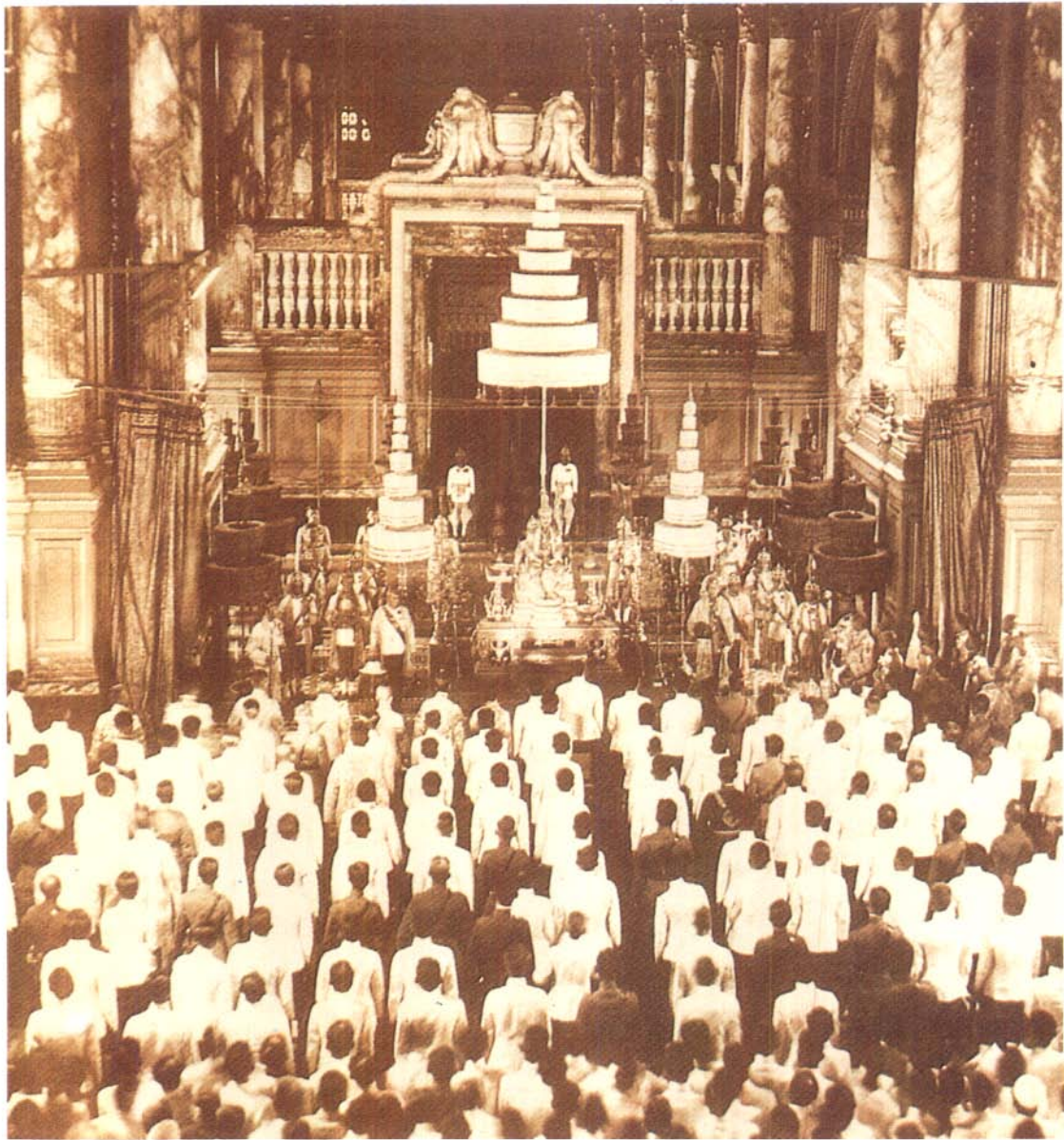
ประตูทวยเกษมสโมสร

4. แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จออกทรงพระผนวช จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดินแทนพระองค์ และทรงปฏิญาณพระองค์ในรัฐสภา ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2499

5. สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ เสด็จไปทรงปฏิญาณพระองค์เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จประพาสประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2503

6. พระราชพิธีเสด็จออกสืบทับธุระ เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2504 หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จกลับจากการเยือนประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ได้เสด็จออกสืบทับธุระ ณ มุขด้านทิศตะวันตกของพระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

7. พระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2515 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพระราชพิธีสถาปนา สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดยกถวาย พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในวันที่ 10 ธันวาคม 2475

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบรัฐพิธีเปิดการประชุมรัฐสภา ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

พระราชพิธีฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนุญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราช
ดำเนินทรงบำเพ็ญพระราชกุศล เนื่องในวันพระราชทานรัฐธรรมนุญ ณ ท้องพระโรงหลัง
พระที่นั่งอนันตสมาคม

๑๖๖ การให้พระที่นั่งอนันตสมาคมในอดีต

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 เป็นต้นมา พระที่นั่งอนันตสมาคมได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมือง การปกครองของประเทศ ในหลายด้าน อาทิ

1. เป็นกองบัญชาการของคณะราษฎร และที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยคณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารได้เชิญบรรดาเสนาบดีและปลัดทูลฉลองมาร่วมประชุม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 เพื่อซักซ้อมความเข้าใจในกลไกและวิธีการต่าง ๆ ในการบริหารประเทศ และตั้งแต่วันที่ 28 มิถุนายน 2475 เป็นต้นมา ได้ใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นที่ประชุมสภาจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2517

2. ในปี พ.ศ. 2485 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ทางการได้ใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นกองรักษาการณ์ระหว่างสงคราม โดยให้ทหารตั้งปืนรักษาการณ์อยู่บนหลังคาขององค์พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อป้องกันภัยทางอากาศ

3. ให้เป็นกองบัญชาการทหารบก ในคราวปราบกบฏแมนฮัตตัน เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2494 เนื่องจากทหารเรือส่วนหนึ่งได้เข้ายึดบริเวณที่กำลังทำพิธีรับมอบเรือแมนฮัตตัน ณ ท่าราชวรดิฐ และคุมตัวจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีไปกักตัวไว้ในเรือรบหลวงศรีอยุธยา เพื่อเป็นตัวประกันต่อรองในการทำการปฏิวัติ รัฐบาลสมัยนั้นจึงใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นกองบัญชาการทหารบก

4. เป็นสถานที่ทำพิธีเปิดประชุมนานาชาติ รัฐสภาได้ใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นสถานที่ทำพิธีเปิดประชุมสมัชชาใหญ่องค์การรัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2527 และได้ใช้เป็นสถานที่สำหรับพิธีเปิดประชุมสหภาพรัฐสภาว่าด้วยเรื่องอนามัยและการพัฒนา เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2528

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 TEL : 2441557-8 FAX : 2441558

